

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Raport ONZ o przemocy wobec matek. Specjalny Sprawozdawca alarmuje: matki padają ofiarami dyskryminacji i przemocy

- 27 maja 2026 r. Specjalny Sprawozdawca ONZ ds. przemocy wobec kobiet i dziewcząt, jej przyczyn i konsekwencji, Reem Alsalem, opublikowała raport pt. „Przemoc wobec matek” (ang. *Violence against mothers*).
- Dokument został przedstawiony 25 czerwca podczas 62. sesji Rady Praw Człowieka ONZ odbywającej się w Genewie w dniach 15 czerwca – 7 lipca 2026 r.
- Raport po raz pierwszy na forum ONZ w sposób kompleksowy analizuje przemoc i dyskryminację, których kobiety doświadczają z powodu bycia matkami.
- Ekspertka ONZ wskazuje, że macierzyństwo jest systematycznie niedowartościowane społecznie i instytucjonalnie, a matki doświadczają wielowymiarowej dyskryminacji w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.
- Raport podkreśla znaczenie praw matek, konieczność uwzględniania biologicznych realiów macierzyństwa oraz potrzebę tworzenia polityk publicznych odpowiadających rzeczywistym doświadczeniom kobiet.
- Dokument odwołuje się również do stanowiska Instytutu Ordo Iuris, który wskazał, że macierzyństwo jest zbyt mało cenione i odpowiednio chronione zarówno społecznie, jak i prawnie.

ONZ po raz pierwszy poświęca odrębny raport przemocy wobec matek

Raport „Przemoc wobec matek” (ang. *Violence against mothers*) – [A/HRC/62/49](#) stanowi jedno z najważniejszych opracowań przygotowanych w ostatnich latach w ramach systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dotyczących sytuacji kobiet będących matkami. Dokument jest zarazem pierwszą próbą kompleksowego ujęcia zjawiska przemocy wobec kobiet, której źródłem jest właśnie ich status matek. Dokument [został zaprezentowany](#) 25 czerwca na forum 62. sesji Rady Praw Człowieka ONZ, która będzie obradować w Genewie od 15 czerwca do 7 lipca 2026 r.

Już we wstępie Specjalna Sprawozdawczyni wskazuje, że opracowanie powstało w oparciu o szeroki materiał badawczy. W ramach przygotowywania raportu otrzymała ona 167 stanowisk pochodzących od państw, organizacji społecznych i ekspertów, w tym 24 stanowiska przedstawione przez rządy państw. Ponadto przeprowadzono konsultacje z 60 ekspertami

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

reprezentującymi różne dziedziny wiedzy oraz przeanalizowano liczne źródła naukowe i dane statystyczne (pkt 2).

Jednocześnie autorka raportu zwraca uwagę na istotny problem, jakim jest niewielka liczba dostępnych danych dotyczących przemocy wobec matek. Sam ten fakt, zdaniem ekspertki, pokazuje, że doświadczenia kobiet wynikające z pełnienia roli matek pozostają w znacznej mierze niewidoczne zarówno w politykach publicznych, jak i w badaniach poświęconych prawom kobiet.

W raporcie przywołano również stanowisko Instytutu Ordo Iuris, który w ramach konsultacji prowadzonych przez mandat Specjalnej Sprawozdawczynie przedstawił uwagi dotyczące społecznego i prawnego niedowartościowania macierzyństwa.

Macierzyństwo jako szczególne doświadczenie kobiet

Istotnym elementem raportu jest przyjęta definicja macierzyństwa i ochrony przysługującej matkom. W punkcie 3 dokumentu ekspertka ONZ podkreśla, że ochrona macierzyństwa wynika z samego faktu urodzenia dziecka (w tym w kontekście surogacji), obejmując zarówno biologiczny (ang. *maternity related*), jak i społeczny (ang. *motherhood related*) wymiar bycia matką. Szczególny nacisk położono na głębokie przemiany biologiczne w organizmie kobiety wywołane ciążą i porodem – zmiany hormonalne, adaptacje neurologiczne oraz reakcje stresowe wspierające zachowania opiekuńcze. Raport wprost odwołuje się do badań naukowych, wskazując, że te zmiany wywierają bezpośredni i długotrwały wpływ na zdrowie psychiczne kobiet, procesy poznawcze, zdolność budowania więzi z dzieckiem oraz odporność psychiczną.

W punkcie 4 sprecyzowano, że za matki należy uznać kobiety i dziewczęta, które urodziły dziecko, są w ciąży lub adoptowały dziecko. Ochrona przysługująca matkom biologicznym stanowi wzór dla matek adopcyjnych. Raport odróżnia jednocześnie rolę matek zastępczych (ang. *caregivers*), które nie posiadają pełnych praw rodzicielskich i nie są objęte taką samą ochroną. Jest to istotne, ponieważ dokument wyraźnie wskazuje, że doświadczenie macierzyństwa wymaga szczególnej ochrony prawnej i społecznej oraz nie może być zredukowane wyłącznie do jednego z wielu aspektów życia rodzinnego.

Macierzyństwo jako niedoceniane dobro społeczne

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Jednym z głównych wniosków raportu jest stwierdzenie, że współczesne społeczeństwa w znacznym stopniu nie dowartościowują macierzyństwo. W punkcie 7 wskazano, że macierzyństwo nadal postrzegane jest przede wszystkim jako prywatny wybór kobiety, a nie dobro społeczne wymagające uznania i wsparcia ze strony państwa oraz instytucji publicznych. Temat macierzyństwa pozostaje w dużej mierze nieobecny w politykach dotyczących rynku pracy, edukacji, różnorodności czy współczesnych debatach feministycznych. Raport przywołuje badania europejskie, zgodnie z którymi aż 41 proc. matek uważa, że ich rola nie jest właściwie doceniana przez społeczeństwo.

W punkcie 8 dokumentu wskazano natomiast, że kobiety, które otwarcie deklarują, iż macierzyństwo stanowi dla nich priorytet życiowy, są często przedstawiane jako osoby mniej ambitne lub „wybierające mniej”. Samo wychowywanie dzieci bywa opisywane przede wszystkim jako źródło nierówności i ograniczeń, mimo że nieodpłatna praca opiekuńcza odpowiada za około 9 proc. światowego produktu krajowego brutto. Kompetencje rozwijane przez kobiety w związku z macierzyństwem – takie jak umiejętności organizacyjne, zdolność rozwiązywania konfliktów, odporność psychiczna czy regulacja emocji – bardzo rzadko są uznawane za wartościowe kompetencje zawodowe. W praktyce oznacza to, że wkład matek w funkcjonowanie społeczeństw i gospodarek jest często marginalizowany i pozostaje niewidoczny w dominujących modelach oceny aktywności społecznej i ekonomicznej.

Dyskryminacja krzyżowa i szczególna sytuacja matek

Raport zwraca również uwagę na zjawisko dyskryminacji wielokrotnej. W punkcie 10 wskazano, że matki mogą doświadczać jednocześnie różnych form dyskryminacji wynikających zarówno z faktu bycia kobietami, jak i z pełnienia funkcji podstawowych opiekunów dzieci. Dodatkowe trudności dotyczą w szczególności matki będące migrantkami, uchodźczyniami, samotnymi matkami, nieletnimi matkami, kobietami odbywającymi karę pozbawienia wolności czy kobietami z niepełnosprawnościami. Na doświadczenia matek wpływają również inne czynniki, takie jak wiek, sytuacja ekonomiczna, status zawodowy, wyznanie, pochodzenie etniczne, miejsce zamieszkania itp. Wszystkie te okoliczności mogą decydować zarówno o zakresie doświadczanej przemocy i dyskryminacji, jak i o dostępności mechanizmów wsparcia.

Szczególna sytuacja matek wymaga nie tylko przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji, ale również uznania społecznej wartości macierzyństwa i pracy opiekuńczej. W tym ujęciu wiele trudności doświadczanych przez matki wynika z niedostatecznego uwzględniania ich obowiązków rodzinnych w politykach społecznych i na rynku pracy. Skuteczna ochrona praw kobiet powinna obejmować rozwiązania wzmacniające rodzinę, wspierające możliwość

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

łączenia życia zawodowego z wychowaniem dzieci oraz przeciwdziałające ekonomicznemu i społecznemu wykluczeniu matek, zwłaszcza znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej.

Krytyka polityk i języka nieuwzględniających macierzyństwa

Uwagi Specjalnej Sprawozdawczynie dotyczące konsekwencji polityk i języka nieuwzględniających macierzyństwa stanowią jeden z najbardziej interesujących elementów raportu. Wskazują one, że skuteczna ochrona praw kobiet wymaga uwzględnienia faktu, iż ciąża, poród i karmienie dziecka są doświadczeniami właściwymi kobietom i rodzą określone potrzeby społeczne, zdrowotne oraz prawne. Raport zwraca uwagę, że polityki abstrahujące od tych okoliczności mogą prowadzić do pomijania rzeczywistych problemów matek oraz utrudniać tworzenie adekwatnych mechanizmów wsparcia. W punkcie 11 ekspertka ONZ stwierdza, że polityki pomijające szczególne potrzeby kobiet wynikające z ciąży, porodu i karmienia piersią oraz nieuwzględniające szczególnej relacji matki z dzieckiem uniemożliwiają tworzenie skutecznych i kompleksowych rozwiązań służących ochronie kobiet.

W punkcie 12 wskazano z kolei, że podejścia określane jako „ślepe na płeć” (ang. *sex-blind*), czyli nieuwzględniające znaczenia płci biologicznej, nie są w stanie właściwie odpowiadać na potrzeby kobiet w ciąży i mogą prowadzić do niezamierzonych zagrożeń dla ich zdrowia. Przykładem jest brak wystarczającej liczby jednostek szpitalnych dla matek i dzieci, co może prowadzić do przymusowego rozdzielania matki z dzieckiem.

Szczególne znaczenie ma punkt 13 raportu. Specjalna Sprawozdawczynie stwierdza tam, że stosowanie „języka ślepego na matki” (ang. *mother-blind language*), czyli języka nieuwzględniającego kategorii matki, stanowi element szerszego procesu odchodzenia od terminologii odnoszącej się do płci biologicznej kobiet. Zjawisko to utrudnia kobietom dostęp do usług dostosowanych do ich rzeczywistych potrzeb i prowadzi do zacierania specyfiki doświadczenia macierzyństwa. Wprost wskazano również na coraz częstsze stosowanie określeń takich jak „osoba rodząca” (ang. *birth giver*), „ciążowy opiekun” (ang. *gestational carrier*) czy „karmienie klatką piersiową” (ang. *chestfeeding*).

Raport zauważa jednocześnie, że osoby krytykujące tego rodzaju rozwiązania bywają przedstawiane jako wykluczające lub obraźliwe oraz narażone na ostracyzm społeczny.

W punkcie 14 opisano dodatkowe bariery, takie jak niekonsekwentne informacje o mechanizmach skarg i środków prawnych, obciążenia administracyjne oraz cięcia finansowania organizacji kobiecych, co prowadzi do niestabilnego i nieprzewidywalnego wsparcia dla matek.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Przedstawione w raporcie ustalenia wpisują się w postulaty podnoszone od lat przez środowiska zwracające uwagę na potrzebę szczególnej ochrony macierzyństwa w prawie i politykach publicznych. Raport wskazuje, że skuteczna realizacja praw kobiet wymaga dostrzeżenia specyficznych doświadczeń związanych z ciążą, porodem i wychowaniem dzieci, a także uwzględnienia ich w procesie tworzenia prawa. W tym kontekście szczególnie istotne wydaje się zachowanie języka prawnego i administracyjnego, który w sposób jednoznaczny identyfikuje kobiety i matki jako podmioty wymagające szczególnej ochrony oraz umożliwia projektowanie rozwiązań odpowiadających ich rzeczywistym potrzebom.

Szkodliwe normy społeczne i praktyki

W sekcji dotyczącej szkodliwych norm społecznych (punkty 15–18) raport wskazuje, że utrwalone praktyki społeczne, stereotypy oraz nierówne traktowanie kobiet mogą prowadzić do bagatelizowania przemocy wobec matek i lekceważenia ich skarg, w tym również w placówkach medycznych. Jako przykład przywołano sytuację w Afganistanie, gdzie systemowa dyskryminacja kobiet przyczyniła się do pogorszenia sytuacji matek i dzieci oraz wzrostu ubóstwa.

Wnioski przedstawione w tej części raportu pokazują, że ochrona praw matek nie może ograniczać się wyłącznie do formalnych gwarancji prawnych, lecz wymaga również przeciwdziałania praktykom społecznym prowadzącym do ich marginalizacji i wykluczenia. Szczególne znaczenie ma zwrócenie uwagi na sytuacje, w których kobiety doświadczają przemocy lub dyskryminacji ze względu na pełnioną rolę matki, a ich potrzeby są bagatelizowane przez instytucje publiczne. Raport trafnie wskazuje również, że najbardziej dotkliwe naruszenia praw kobiet i dzieci występują tam, gdzie osłabiona jest ochrona rodziny, a kobiety pozbawione są realnych możliwości korzystania z edukacji, opieki zdrowotnej oraz ochrony prawnej.

Na uwagę zasługuje także podkreślenie negatywnych skutków takich zjawisk jak małżeństwa dziecięce, okaleczanie żeńskich narządów płciowych czy inne praktyki naruszające godność kobiet. Praktyki te pozostają nie do pogodzenia z podstawowymi prawami człowieka i godzą zarówno w dobro kobiet, jak i dzieci. Raport przypomina tym samym, że skuteczna polityka ochrony matek wymaga jednoznacznego sprzeciwu wobec wszelkich form przemocy oraz działań wzmacniających bezpieczeństwo kobiet, stabilność rodziny i dobro dziecka.

Ekonomiczna marginalizacja matek

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Znaczną część raportu poświęcono sytuacji ekonomicznej matek. W punktach 19–21 wskazano, że według szacunków Międzynarodowej Organizacji Pracy około 800 milionów kobiet brakuje zabezpieczenia ekonomicznego wokół porodu. Kobiety w wieku reprodukcyjnym często spotykają się z dyskryminacją już na etapie zatrudnienia, ponieważ postrzegane są jako osoby mniej dyspozycyjne i mniej zaangażowane zawodowo. Raport opisuje zjawisko ang. *motherhood penalty* – ekonomicznej kary za macierzyństwo, przejawiającej się m.in. niższymi wynagrodzeniami, ograniczonymi możliwościami awansu i gorszą sytuacją emerytalną.

Specjalna Sprawozdawczyni podkreśla, że dominujący model „idealnego pracownika”, zdolnego do nieprzerwanego świadczenia pracy przez długie godziny, w sposób szczególny obciąża kobiety, które przeciętnie poświęcają na nieodpłatną pracę opiekuńczą ponad dwa i pół raza więcej czasu niż mężczyźni. W niektórych krajach, takich jak Papua-Nowa Gwinea czy Stany Zjednoczone, nie ma gwarancji płatnego urlopu macierzyńskiego. Badania obejmujące wiele państw pokazują, że znaczny odsetek kobiet opuszcza rynek pracy po narodzinach dziecka i ma trudności z powrotem. Analiza z 134 krajów wskazuje, że niemal 24 proc. kobiet wychodzi z rynku pracy w pierwszym roku macierzyństwa, a po dekadzie 15 proc. nadal pozostaje poza aktywnością zawodową. Podobne dynamiki dotyczą matek adopcyjnych, choć w mniejszym stopniu ojców.

W punkcie 21 raport podkreśla, że w 41 krajach nie obowiązuje zakaz zwolnień w okresie ciąży, co dodatkowo pogłębia ekonomiczną niepewność matek.

Przemoc wobec matek w kontekście medycznym i rodzinnym

Raport szczegółowo omawia formy przemocy i niewłaściwego traktowania doświadczanego przez matki w placówkach medycznych, w tym przypadki braku szacunku oraz nadużyć podczas porodu. Zwrócono uwagę na sytuacje, w których potrzeby kobiet, ich odczuwany ból lub zgłaszane obawy nie spotykają się z odpowiednią reakcją personelu medycznego, co może być szczególnie dotkliwie w okresie ciąży, porodu i połogu. Raport podkreśla również, że matki nierzadko spotykają się z niesprawiedliwym obarczaniem odpowiedzialnością za trudności wychowawcze lub problemy rodzinne, co może prowadzić do dodatkowych obciążeń psychicznych i emocjonalnych.

Przedstawione ustalenia potwierdzają znaczenie szczególnej ochrony godności kobiet w okresie ciąży, porodu i macierzyństwa. Relacja matki z dzieckiem oraz związane z nią obowiązki i wyzwania wymagają nie tylko odpowiedniego wsparcia ze strony rodziny, lecz także szacunku i właściwej ochrony ze strony instytucji publicznych, w szczególności systemu ochrony zdrowia.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Skuteczna pomoc matkom powinna opierać się na poszanowaniu ich podmiotowości, zapewnieniu wysokich standardów opieki oraz tworzeniu warunków sprzyjających realizacji ich obowiązków rodzinnych.

Konflikty zbrojne i przemoc wobec matek

Raport poświęca również wiele uwagi sytuacji matek w konfliktach zbrojnych i kryzysach humanitarnych. Matki stają się celem przemocy, ponieważ symbolizują biologiczną i społeczną ciągłość wspólnot. Opisano przypadki zabójstw, przemocy seksualnej (w tym jako narzędzie zmiany składu etnicznego), niszczenia infrastruktury medycznej dla ciężarnych i dzieci oraz „reprodukcyjna przemoc” (ang. *reproductive violence*) – działań wymierzonych w zdolności reprodukcyjne społeczności. Przykłady pochodzą m.in. z Gazy, Sudanu, Myanmaru i innych regionów. Niszczenie oddziałów położniczych oraz ograniczanie dostępu do opieki medycznej może prowadzić do wzrostu śmiertelności matek i dzieci i stanowi szczególnie dotkliwą formę przemocy.

Raport podkreśla, że matki w sytuacjach konfliktowych są szczególnie narażone na wielorakie formy przemocy, w tym przymusowe rozdzielanie z dziećmi, głód i brak dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej.

Inne formy przemocy i dyskryminacji

Dokument analizuje również przemoc domową skierowaną przeciwko matkom, w tym ekonomiczną kontrolę, izolację społeczną oraz sabotowanie ich ról opiekuńczych. Szczególne grupy, takie jak matki z niepełnosprawnościami, samotne matki czy migrantki, doświadczają nakładających się form wykluczenia, co ogranicza ich możliwości obrony praw i dostępu do usług.

Raport szczegółowo opisuje, jak przemoc domowa przybiera szczególnie dotkliwe formy wobec matek, wykorzystując ich biologiczną i emocjonalną więź z dzieckiem jako narzędzie kontroli. Partnerzy lub członkowie rodziny często stosują ekonomiczną przemoc — ograniczając dostęp do pieniędzy, uniemożliwiając lub utrudniając pracę zawodową, przejmując kontrolę nad świadczeniami socjalnymi przeznaczonymi na utrzymanie dziecka. Izolacja społeczna przejawia się w utrudnianiu kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, wspólnotą kościelną czy instytucjami pomocowymi, co pogłębia zależność matki od sprawcy i osłabia jej sieć wsparcia. Sabotowanie roli opiekuńczej obejmuje krytykowanie sposobu wychowywania dzieci, ingerowanie w

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

codzienne decyzje wychowawcze, groźby odebrania dzieci lub celowe utrudnianie karmienia piersią i opieki nad noworodkiem.

Te formy przemocy nasilają się zwłaszcza w okresie okołoporodowym, gdy kobieta przechodzi głębokie zmiany hormonalne i neurologiczne opisane w punkcie 3 raportu. Obniżona w tym czasie odporność psychiczna i zwiększona potrzeba stabilności czynią matki szczególnie podatnymi na manipulację, długotrwałe skutki traumy i depresję poporodową. Raport słusznie zauważa, że brak adekwatnego rozpoznawania specyfiki macierzyństwa w systemach pomocy pogłębia ten problem.

Szczególne grupy matek doświadczają nakładających się form dyskryminacji i przemocy. Matki z niepełnosprawnościami napotykać nie tylko bariery architektoniczne i brak dostosowanej opieki medycznej, ale także stereotypy kwestionujące ich zdolność do pełnienia roli rodzicielskiej, co w skrajnych przypadkach prowadzi do prób odebrania dzieci. Samotne matki są często stygmatyzowane jako „nieodpowiedzialne” lub „moralnie podejrzane”, co utrudnia im dostęp do stabilnego zatrudnienia, godziwego mieszkalnictwa i wsparcia społecznego. Matki migrantki i uchodźczynie zmagają się dodatkowo z barierami językowymi, nieznaną lokalnego prawa, groźbą deportacji oraz dyskryminacją kulturową, co czyni je szczególnie bezbronniymi wobec wyzysku i przemocy ze strony partnerów.

Raport zwraca także uwagę na sytuację matek w więzieniach, nieletnich matek oraz tych żyjących w skrajnym ubóstwie lub kontekście konfliktów zbrojnych. We wszystkich tych przypadkach brak stabilnego, opartego na małżeństwie środowiska rodzinnego oraz niewystarczająca ochrona prawna pogłębia cykl przemocy i wykluczenia. Dokument podkreśla potrzebę lepszego zbierania danych uwzględniających macierzyństwo, co pozwoliłoby na bardziej skuteczne, dostosowane do rzeczywistości interwencje.

Z perspektywy ochrony godności kobiety i dobra dziecka kluczowe jest, aby polityki publiczne wzmacniały stabilne rodziny oparte na małżeństwie mężczyzny i kobiety, promowały odpowiedzialne ojcostwo oraz zapewniały matkom realne wsparcie, zarówno materialne, jak i społeczne, bez dewaluacji ich roli jako matek. Tylko takie kompleksowe podejście, zakorzenione w uznaniu biologicznej i społecznej specyfiki macierzyństwa, może skutecznie przeciwdziałać przemocy i marginalizacji matek, zamiast pogłębiać je poprzez ideologiczne rozwiązania oderwane od rzeczywistości.

Podsumowanie

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Raport „Przemoc wobec kobiet” stanowi istotny głos w międzynarodowej debacie na temat ochrony praw kobiet i matek. Jego szczególne znaczenie wynika z uznania, że macierzyństwo może wiązać się ze specyficznymi formami przemocy i dyskryminacji, które nie zawsze są dostrzegane w dotychczasowych analizach praw człowieka. Dokument zwraca uwagę na problemy takie jak przemoc i brak poszanowania godności kobiet podczas porodu, dyskryminacja matek na rynku pracy, trudności samotnych matek, stygmatyzacja matek adopcyjnych czy szczególna podatność matek znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej na wykluczenie społeczne.

Na szczególną uwagę zasługuje podkreślenie znaczenia biologicznych uwarunkowań macierzyństwa oraz potrzeby uwzględniania ich przy tworzeniu prawa i polityk publicznych. Raport wskazuje, że ciąża, poród, połóg i karmienie piersią generują szczególne potrzeby zdrowotne i społeczne, których pomijanie może prowadzić do osłabienia ochrony kobiet. Istotnym wnioskiem jest również zwrócenie uwagi na ryzyko związane ze stosowaniem języka i rozwiązań instytucjonalnych nieuwzględniających kategorii matki oraz specyfiki relacji między matką a dzieckiem.

W tym kontekście raport można odczytywać jako potwierdzenie potrzeby prowadzenia polityki społecznej opartej na szczególnej ochronie macierzyństwa, wsparciu rodziny oraz zapewnieniu kobietom realnej pomocy w godzeniu obowiązków rodzinnych i zawodowych. Dokument przypomina, że skuteczna ochrona praw kobiet wymaga nie tylko przeciwdziałania przemocy, lecz także dostrzeżenia społecznej wartości macierzyństwa oraz stworzenia warunków umożliwiających matkom pełne uczestnictwo w życiu społecznym bez konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów i obciążeń wynikających z pełnionej roli.